

NASTAVA I ŠKOLA ZA NET-GENERACIJE

Uredio
Milan Matijević

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
Zagreb, 2017.

Izdavač

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zagreb, Savska cesta 77
www.ufzg.hr

Za nakladnika

prof. dr. sc. Ivan Prskalo

Biblioteka

MAGISTAR knjiga xx

Glavna urednica

prof. dr. sc. Dubravka Težak

Recenzenti

prof. dr. sc. Vlatka Domović
Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

prof. dr. sc. Milena Ivanuš Grmek
Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru, Slovenija

prof. dr. sc. Jasmina Šefer
Institut za pedagoška istraživanja, Beograd, Srbija

Lektura - hrvatski jezik

Doc. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Lektura - engleski jezik

Davies d.o.o., Zagreb

Naslovnica

Sanja Zlatar

Grafička priprema

Dalibor Ferenčina

Tisak

Tiskara Zelina d.d.

ISBN 978-953-8115-20-2

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem xx

Sadržaj

Predgovor	6
1. Uvod: Najava istraživačkih pitanja i odgovora	10
<i>Milan Matijević</i>	
2. Na tragu didaktike nastave za net-generacije	19
<i>Milan Matijević</i>	
3. Neuroznanost, učenje i poučavanje – mitovi i istine	49
<i>Dubravka Miljković</i>	
4. Neuroznanost, nastava, učenje i razvoj govora	77
<i>Vladimira Velički i Tomislav Topolovčan</i>	
5. Mobilne tehnologije u obrazovanju	115
<i>Mario Dumančić</i>	
6. Metodičke smjernice za razvoj obrazovnih softvera za početno čitanje ...	144
<i>Davorka Bačeković Mitrović</i>	
7. Net-generacija i učenje stranih jezika uz pomoć digitalnih medija	173
<i>Damir Velički i Tomislav Topolovčan</i>	
8. Računalno vođeno učenje otkrivanjem u nastavi matematike	193
<i>Željka Dijanić</i>	
9. Multimedijaska nastava matematike u osnovnoj školi	232
<i>Lidija Eret</i>	
10. Pristupi vrednovanju u obrazovanju	256
<i>Višnja Rajić</i>	
11. Kvaliteta suradnje, temeljne psihološke potrebe i dobrobit učitelja	277
<i>Nevenka Maras</i>	
12. Roditeljsko viđenje škole za net-generacije	316
<i>Goran Lapat, Sinša Opić i Marina Đuranović</i>	
Podaci o autorima	339
Bibliografija radova projekta Nastava i škola za net generacije	355

0 Predgovor

U ovoj se knjizi nalazi jedanaest radova članova istraživačkog tima „Nastava i škola za net-generacije: Unutarnja reforma nastave u osnovnim i srednjim školama“. To je naziv znanstvenoga projekta koji je financirala Hrvatska zaklada za znanost u vremenu od 2014. do 2017. godine. Kao aktivni istraživači u ovom su projektu djelovali: Davorka Bačeković-Mitrović, Željka Dijanić, Mario Dumančić, Lidija Eret, Goran Lapat, Nevenka Maras, Milan Matijević, Medica-Ružić, Dubravka Miljković, Siniša Opić, Višnja Rajić, Tomislav Topolovčan, Damir Velički i Vladimira Velički.

Popis radova istraživačkoga tima nalazi se na kraju ove knjige. U knjigu su uvršteni odabrani radovi, koji su reprezentativni za temu istraživačkog projekta, odnosno za glavno istraživačko pitanje koje je postavljeno na početku istraživanja: *Kako bi trebale izgledati nastava i škola u kojima će želju za učenjem i svoje razvojne potrebe u idućim godinama zadovoljavati pripadnici net-generacija?* Glavno je istraživačko pitanje, dakle, didaktičke naravi i traži razmatranje postojećih teorija nastave i učenja te definiranja uloga glavnih subjekata, učenika i učitelja, u kontekstu novog multimedijskog okruženja. Naravno, važni subjekti u školovanju pripadnika net-generacija su i roditelji, pa su i oni obuhvaćeni empirijskim istraživanjima i teorijskim razmatranjima u ovoj knjizi.

Ispitivanja učenika, učitelja i roditelja za potrebe radova u ovoj knjizi provedena su u velikom broju osnovnih i srednjih škola u raznim dijelovima Republike Hrvatske, ali ovdje ćemo ipak nabrojati škole u kojima smo češće boravili zbog ispitivanja i razmjene mišljenja s nastavnicima, ravnateljima i stručnim suradnicima. Dakle, članovi istraživačkog tima i autori tekstova u ovoj knjizi posebnu zahvalnost duguju učenicima, učiteljima te ravnateljima i stručnim suradnicima sljedećih osnovnih škola: Osnovna škola Đulovac; Osnovna škola Ljubo Babić, Jastrebarsko; Osnovna škola Lipik; Osnovna škola braće Radića, Pakrac; Osnovna škola Vjenceslava Novaka, Zagreb; Osnovna škola Antuna Gustava Matoša, Zagreb; Osnovna škola Lijepa naša, Tuhelj; Prva osnovna škola, Varaždin; Osnovna škola Ostrog, Kaštel Lukšić; Druga osnovna škola, Bjelovar.

Veliku zahvalnost za pomoć i suradnju dugujemo ravnateljima, nastavnicima i stručnim suradnicima srednjih škola koje smo također po-

sjećivali zbog prikupljanja podataka i razmjene mišljenja o organizaciji poučavanja i učenja za pripadnike net-generacija. To su: Gospodarska škola, Čakovec; Srednja škola Matije Antuna Reljkovića, Slavonski Brod; Srednja strukovna škola, Vinkovci te Veterinarska škola, Zagreb.

Istraživači zahvaljuju Hrvatskoj zakladi za znanost što je prihvatila sufinanciranje projekta „Nastava i škola za net-generacije: Unutarnja reforma nastave u osnovnim i srednjim školama“ u vremenu od 1. rujna 2014. do 31. kolovoza 2017. godine. Također, zahvaljujemo upravi i zaposlenicima Učiteljskog fakulteta u Zagrebu što su pružili razne vidove pomoći za ostvarivanje planiranih istraživačkih zadataka ovog projekta te za objavljivanje ove knjige.

Urednik

1. UVOD: NAJAVA ISTRAŽIVAČKIH PITANJA I ODGOVORA

Milan Matijević

Pripadnici net-generacija odrastaju u doba kada u svakoj kući ili stanu postoji najmanje jedan ili više televizijskih prijamnika koji omogućuju praćenje bogate ponude satelitske ili kabelske televizije. Sve više djece prvi mobilni pametni telefon dobiva u ruke tijekom primarnog obrazovanja. Taj 'telefon' je mnogo više osobno računalo negoli telefon jer vlasnici takve uređaje koriste za razne druge usluge, osim telefoniranja. Sve više učionica u školama ima kvalitetnu internetsku vezu pa je za učenje i poučavanje moguće njezino korištenje.

U proteklim su godinama pedagozi i psiholozi okupirani kritičkim promišljanjima nastave i škole pod utjecajem konstruktivističke teorije, teorija višestrukih inteligencija, teorija koje nudi obrazovna neuroznatnost te kurikulumskih teorija. Sve te teorije predmet su bavljenja autora radova u ovoj knjizi. Istraživanja brojnih istraživača dovode se u odabranim autorskim tekstovima u vezu s rezultatima prikupljenim na uzorcima učenika, učitelja i roditelja na području Republike Hrvatske.

U ovaj su istraživački projekt autori tekstova (u nastavku) ušli potaknuti zanimljivim složenim i atraktivnim istraživačkim pitanjima. Evo nekih važnijih:

- Može li razredno-predmetno-satni sustav zadovoljiti razvojne potrebe i potrebe za učenjem pripadnika net-generacija?
- Što bi u tom sustavu promijenio Jan Amos Komensky da je danas živ?
- Treba li nam uz informatičku i robotičku revoluciju neki novi pokret reformske pedagogije?
- Je li neuroznatnost dosegla epistemološku razinu i akumulirala dovoljno spoznaja da možemo bolje objasniti proces učenja te upravljati tim procesom?
- Prati li spoznaje neuroznatnosti više mitova ili dokazanih istina?
- Možemo li danas za učenje materinskog i stranih jezika te matematike ponuditi bitno drugačije metodičke scenarije u školama u odnosu na one koji dominiraju u proteklim desetljećima?

- Koliko i kako digitalni mediji danas mijenjaju odnose i uloge glavnih subjekata nastave – učenika i učitelja?
- Koliko učenje rukama i kretanjem pomaže učenju u kognitivnom području?
- Kakva je priroda odnosa formalnog, neformalnog i informalnog učenja uz digitalne mobilne medije te kakav je odnos školskog i izvanškolskog učenja?
- Kako i koliko mobilno učenje uz digitalne medije mijenja prirodu cjeloživotnog učenja, napose tijekom odrastanja i obveznoga školovanja?
- Kako bi danas trebalo opremiti i urediti učionice u kojima će se događati školsko učenje pomagano digitalnim medijima?
- Što i kako ocjenjivati u školi koju pohađaju pripadnici net-generacija?
- Koje su danas uloge roditelja uz prirodno i školsko učenje?

Odgovore na prethodna pitanja nude članovi istraživačkog tima u tekstovima koje donosi ova knjiga, ali i u istraživačkim radovima koji su objavljeni u drugim publikacijama (vidjeti Popis objavljenih radova na kraju ove knjige!).

Podsjećamo kratko što donose tekstovi u ovoj knjizi:

U tekstu *Na tragu didaktike nastave za net-generacije* Milan Matijević propituje primjerenost razredno-predmetno-satnog sustava u poučavanju i učenju današnjih generacija učenika u primarnom i sekundarnom obrazovanju. Autor smatra da didaktičke teorije, koje su utemeljene tijekom dvadesetog stoljeća, ukazuju na nužnost radikalnijih didaktičkih promjena u učionicama i na drugim mjestima gdje se organizira učenje.

Dubravka Miljković daje pregled danas najčešće spominjanih pretpostavki na temelju kojih se učenje i poučavanje povezuje s neuroznanošću. U tekstu, koji je naslovljen *Neuroznanost, učenje i poučavanje - mitovi i istine*, autorica upozorava da rezultati istraživanja mozga stalno dograđuju naše spoznaje o toj „najsloženijoj strukturi u poznatom svemiru“, ali jednako tako stvaraju se i brojna pogrešna shvaćanja i neuromitovi koji generiraju pogreške u razumijevanju znanosti, a što onda dovodi do njihove neodgovarajuće primjene u praksi.

Neuroznanost, nastava, učenje i razvoj govora naslov je rada koji su priredili Vladimira Velički i Tomislav Topolovčan. U ovom radu auto-

ri objašnjavaju funkcioniranje mozga i načine na koje mozak uči, te prikazuju implikacije tih spoznaja za organizaciju učenja i nastave. Autori analiziraju utjecaj pokreta na razvoj govora nastojeći odgovoriti na pitanje može li se povući paralela u nastanku govora kod čovjeka kao vrste i čovjeka kao jedinke. U tekstu su poruke za odgoj i organizaciju učenja u školi i obitelji.

Zahvaljujući mobilnim digitalnim uređajima, kao što su: tableti, pametni telefoni i laptopi pripadnici net-generacija mogu učiti bilo što, bilo kada i bilo gdje. Taj fenomen analizira Mario Dumančić u tekstu koji je naslovljen *Mobilne tehnologije u obrazovanju*. Autor određuje mobilno učenje kao učenje u pokretu oslanjanjem na digitalne uređaje i internet-ske veze. Prikazana su različita didaktička i organizacijska rješenja u području školskog i izvanškolskog učenja.

Davora Bačeković Mitrović proučavala je osobitosti didaktičkog i informatičkog dizajna softvera za učenje čitanja. U tekstu naslova *Metodičke smjernice za razvoj obrazovnih softvera za početno čitanje* autorica razmatra programiranje i dizajn obrazovnog softvera, odnosno digitalnog obrazovnog sadržaja za početno čitanje te aktualna metodička znanja o početnome čitanju. Autorica smatra da će uporaba obrazovnih softvera i digitalnih obrazovnih sadržaja ispuniti svoju ulogu samo ako kvalitetno nadopunjava najdragocjeniji odnos pri učenju, a to je odnos između učitelja i učenika.

Digitalni mediji donose velike promjene u područje učenja stranih jezika. Damir Velički i Tomislav Topolovčan u tekstu *Net-generacija i učenje stranih jezika uz pomoć digitalnih medija* razmatraju mogućnosti digitalnih medija kao pomagača u učenju stranih jezika. Ispitanici su procijenili da su strane jezike dosta naučili zahvaljujući pomoći televizije i interneta te da svakodnevno koriste *online* usluge za kontrolu ispravnosti govora i pisanja na stranom jeziku.

Prilog Željke Dijanić pod naslovom *Računalno vođeno učenje otkrivanjem u nastavi matematike* bavi se utjecajem modela računalno vođenoga učenja otkrivanjem na motivaciju učenika za učenje matematike i stavove učenika prema učenju matematike uz pomoć računalne tehnologije. Autorica je provjerila model računalno vođenoga učenja otkrivanjem korištenjem programa dinamične geometrije *GeoGebra* koji uključuje tri osnovna elementa: objekte učenja, aktivnosti za učenike i ishode učenja.

Autorica Lidija Eret u prilogu pod naslovom *Multimedijska nastava matematike u osnovnoj školi* prezentira rezultate proučavanja zastupljenosti multimedija u osnovnoškolskoj predmetnoj nastavi matematike te stručne procjene učitelja matematike o značenju takve nastave. Empirijska provjera modela konstruktivističke nastave matematike, obogaćene multimedijom, provedena je akcijskim istraživanjem. Rad donosi metodičke prijedloge unaprjeđenja nastave matematike konstruktivističkim pristupom i individualizacijom nastavnog procesa uporabom multimedija.

Proces vrednovanja u obrazovanju obuhvaća vrednovanje na razini sustava, vrednovanje na razini škole i vrednovanje na razini učenika. Višnja Rajić analizira vrednovanje na svim razinama, no posebnu pažnju posvećuje vrednovanju na razini učenika te modelima vrednovanja ishoda učenja i njihova ocjenjivanja.

Kvaliteta suradnje učitelja te zadovoljavanje temeljnih psiholoških potreba snažno uvjetuju dobrobit učitelja. Tu povezanost i utjecaje analizira u svom prilogu Nevenka Maras. Ona odgovara na istraživačko pitanje: *Zašto i kako bolja suradnja dovodi do bolje dobrobiti učitelja*. Nalazi vlastitih istraživanja pokazali su da zadovoljenje temeljnih psiholoških potreba rezultira većom osobnom dobrobiti kod učitelja.

Nalazi istraživanja Gorana Lapata, Siniše Opića i Marine Đuranović pokazuju visoku razinu zainteresiranosti roditelja za edukaciju u području korištenja računala za učenje i nastavu. Očevi više pomažu u izvršavanju školskih obveza (zadaca) uz pomoć računala od majki. Prezentirani model aktivne uloge škole u osposobljavanju roditelja za korištenje računala ukazuje na potrebu aktivnijeg uključivanja škole u organizirane edukacije roditelja o korištenju računala.

Ključne riječi, koje povezuju ove tekstove, jesu: konstruktivistička didaktika, multimedijska didaktika, digitalni mediji i neuroznost. Podsjećamo da su autori ove knjige svojim idejama i teorijama, koje zagovaraju, bliski stajalištima konstruktivističke didaktike. U prethodnim tekstovima zagovara se didaktika u osnovi koje je u prvom planu učenje, odnosno aktivnosti učenika, a u drugom planu poučavanje. Ističe se da pripadnici net-generacija preferiraju aktivnosti u kojima mogu istraživati, otkrivati, rješavati probleme, vježbati, igrati se, djelovati... Za sve te aktivnosti potrebna je poticajna obrazovna okolina koja uključuje i digitalne medije. O svemu tome pišu autori u poglavljima ove knjige.